

Юрій ПАЛЧУК

Буковинський державний медичний університет

Людмила ФІЛЕНКО

Харківська державна академія фізичної культури

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі формування культури здоров'я студентів медичного університету зорієнтованих не лише на лікувальну діяльність, а й на виховання пацієнтів, що належать до різних вікових категорій та потребують психолого-педагогічного налаштування на відповідальне ставлення до свого здоров'я як визначальної людської цінності.*

***Abstract.** The article is devoted to the problem of forming a health culture of medical university students focused not only on treatment, but also on the education of patients belonging to different age categories and need psychological and pedagogical attitude to a responsible attitude to their health as a defining human value.*

***Ключові слова:** здоров'я, здоров'язберігаючі технології, студенти, медичні заклади вищої освіти, навчання.*

***Key words:** health, health technologies, students, medical institutions of higher education, education.*

Вступ. Незважаючи на широкий спектр досліджень, проблема формування культури здоров'я та методики навчання здоров'язберігаючих технологій студентів - медиків не досліджувалася. Тому постає нагальна потреба у формуванні нового покоління фахівців, здатних навчати й

виховувати майбутнє здорове суспільство, основним критерієм здоров'язбереження яких буде не вилікувати, а запобігти захворюванням.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні методики навчання формування культури здоров'я студентів медичного університету. Завданнями дослідження є: аналіз основних здобутків вітчизняного досвіду як наукову основу методики формування культури здоров'я студентів медичного університету; теоретично обґрунтувати методику навчання здоров'язберігаючих технологій; експериментально перевірити ефективність методики навчання формуванню культури здоров'я та здоров'язберігаючих технологій.

Матеріал і методи дослідження. Для розв'язання завдань роботи використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: метод вивчення інформаційних джерел, аналізу, узагальнення, педагогічний експеримент, спостереження, бесіда, анкетування, тестування, метод експертних оцінок, методи математичної статистики.

Експериментальну роботу було проведено в умовах навчального процесу Буковинського державного медичного університету протягом 2020 – 2021 р.р.

Структура експериментальної роботи включала три послідовних етапи: I етап – виявлення ставлення студентів до формування культури здоров'я; визначення рівня сформованості здоров'язберігаючих знань, умінь, навичок; II етап – безпосереднє впровадження методики навчання здоров'язберігаючим технологіям, введення відповідних методів, форм та засобів її реалізації; III етап – виявлення динаміки показників ефективності навчання майбутніх лікарів за обраними критеріями.

У експериментальному дослідженні взяли участь 200 студентів. У результаті було сформовано контрольні та експериментальні групи, до яких входили майбутні медики, що склали відповідно 100 (група К1) та 100 (група

E1) осіб. Експеримент було проведено в рамках навчального процесу в групах студентів, які навчалися за спеціальністю «Медицина».

Результати дослідження та їх обговорення. У процесі системного аналізу теоретичних положень, основних наукових підходів, здобутків вітчизняного досвіду як наукових основ методики навчання здоров'язберігаючих технологій студентів медичного університету, виявлено основні напрями розробленості проблеми: обґрунтування цілісного підходу до формування здоров'я людини; створення здоров'язберігаючого середовища; відновлення стану здоров'я та втрачених функцій організму людини засобами фізичної реабілітації. Визначено, що здоров'язберігаюча медична освіта охоплює розумове, фізичне, психогігієнічне, моральне, екологічне і статеве виховання, які утворюють систему наукових знань про різні аспекти здоров'я. У ході дослідження окреслено основні компоненти навчання здоров'язберігаючим технологіям студентів-медиків: аксіологічний, гносеологічний, операційно-технологічний, вольовий.

При анкетуванні студентів питання анкет формулювалися, щоб була можливість виявити їхнє суб'єктивне ставлення до можливості підвищити зміст і якість свого професійного навчання. Було з'ясовано, що більшість студентів-медиків (86%) вважають, що лікар має володіти професійними здоров'язберігаючими знаннями й уміннями. Зокрема, 84% опитаних відчують власну потребу у набутті знань, умінь та навичок у сфері профілактичного здоров'язбереження.

Розроблений і впроваджений у практику спецкурс «Методика застосування здоров'язберігаючих технологій» відноситься до варіативної частини, зорієнтований на здоров'язбереження. Викладання спецкурсу здійснювався у формі лекцій, семінарських та практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи. Набуті у процесі вивчення спецкурсу знання студенти використовують під час практики, яка проходить в умовах,

максимально наближених до професійної діяльності майбутніх лікарів на базах спеціалізованих медичних закладів, з діяльністю яких студенти попередньо знайомляться під час здоров'язберігаючої волонтерської діяльності.

Для узагальнення та формулювання висновків щодо ефективності запропонованої методики навчання студентів медичного університету застосуванню здоров'язберігаючих технологій у професійній діяльності представлено у вигляді таблиці зведені дані розподілу студентів за рівнями навченості по кожній із груп показників відповідно порівняння результатів констатувального й підсумкового зрізів (табл. 1.). Аналіз даних таблиці свідчить, що розподіл студентів експериментальної групи за рівнями сформованості показників готовності у порівнянні з даними констатувального зрізу й даними підсумкового зрізу в контрольній групі характеризується помітними позитивними зрушеннями.

Таблиця 1.

**Рівні сформованості критеріальних груп
показників готовності (у %)**

Показники	Низький				Середній				Високий			
	КГ1	ЕГ1	КГ2	ЕГ2	КГ1	ЕГ1	КГ2	ЕГ2	КГ1	ЕГ1	КГ2	ЕГ2
Мотиваційний	39	33	32	22	41	45	44	36	20	22	24	42
Когнітивний	33	31	34	23	45	46	45	43	22	23	21	34
Діяльнісний	35	34	32	26	48	46	46	37	17	20	22	37

Проведений якісний аналіз ефективності впровадження експериментальної методики на засадах комплексу наукових підходів та розроблених на цій базі теоретичних основ і навчально-методичних матеріалів для навчання здоров'язберігаючих технологій майбутніх лікарів та формування у них готовності до застосування цих технологій у професійній діяльності зумовив необхідність проведення комплексного підсумкового аналізу даних дослідження.

Узагальнені дані експериментального дослідження наведені в таблиці 2. З таблиці бачимо, що показники контрольної й експериментальної груп при контрольному зрізі істотно не відрізняються; констатуємо відсутність істотних змін у показниках контрольної групи до та після експерименту, що стало наслідком упровадження традиційної методики. Істотні зміни спостерігаються в динаміці показників експериментальної групи до і після впровадження розробленої методики.

Таблиця 2.

Результати експериментальної методики навчання формування культури здоров'я та здоров'язберігаючих технологій (абсолютні одиниці / відсотки)

Рівень	Контрольна група до експерименту		Експериментальна група до експерименту		Контрольна група після експерименту		Експериментальна група після експерименту	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Низький	35	35	36	36	30	30	28	28
Середній	37	37	42	42	41	41	38	38
Високий	28	28	22	22	29	29	34	34
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100

Так, у експериментальній групі констатуємо зменшення кількості студентів, що виявили низький рівень сформованості готовності. У експериментальній групі зменшилася кількість досліджуваних, які виявили середній рівень зазначеної готовності. У той же час відмічаємо збільшення кількості респондентів, що виявили високий рівень (34 особи – 34 %).

Це зумовило висновок щодо педагогічної доцільності розробленої на теоретичному рівні методики навчання здоров'язберігаючих технологій та формування готовності студентів медичного університету.

Розроблено серію контрольних завдань та здоров'язбереігаючих тестів, які сприяли виявленню рівнів сформованості готовності студентів до практичного впровадження здоров'язберігаючих технологій

Підсумковий контрольний зріз на спеціалізованій стадії навчання виявили позитивний приріст за мотиваційними і діяльними показниками готовності

майбутніх фахівців до застосування здоров'язберігаючих технологій. У контрольній групі спостережено відсутність істотних змін у динаміці показників.

Висновки. Інноваційна методика забезпечила студентам експериментальної групи можливість переважно вийти на середній і високий рівень показників готовності, дала змогу розвинути мотиваційні, когнітивні та діяльнісні складники навченості здоров'язберігаючих технологій. Результати експериментальної роботи дозволяють стверджувати, що мету дослідження досягнуто, поставлені завдання реалізовано.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними для подальших досліджень є питання наповнення навчального процесу студентів педагогічних університетів науково-методичним забезпеченням щодо формування культури здоров'я студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Палічук, Ю.І. (2020). Формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Оздоровчо-рекреаційна рухова активність у сучасному суспільстві», м.Чернівці. С. 166-168

2. Палічук, Ю.І. (2020). Застосування здоров'язбережувальних технологій при формуванні культури здоров'я майбутніх лікарів. *«Інноваційна педагогіка»*: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій, 2020. Випуск 22, Том 4. С. 159-162.

3. Мосейчук, Ю.Ю. (2021). Підготовка майбутнього вчителя до розвитку культури здоров'я учнів. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць./ДДПУ. Харків, 2018. № 6(92). С. 54 – 68.*

4. Kozhokar, M. (2018). «Monitoring of the physical fitness of 17-19 year old young men during physical education». *Journal of Physical Education and Sport*, 18, pp. 1939-1944.

5. Yarmak, O., Blagii, O. (2018). «Analysis of the factor structure of the physical condition of girls 17-19 year-old». *Journal of Human Sport and Exercise*, 13, pp. 259-268.

6. Yarmak, O., Kyselytsia, O. (2018). «Comparative analysis of parameters of the physical condition of 17-19-years-old male youths with different motion activity level». *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), pp. 276-281.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Палічук Юрій Іванович: канд. пед. наук, доцент; Буковинський державний медичний університет: пл. Театральна, 2, м. Чернівці, 58002, Україна.

Yurii Palichuk: PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor; Bukovinian State Medical University: Teatralnaya Square, 2, Chernivtsi, 58002, Ukraine.

orcid.org/0000-0002-6589-096X

E-mail: palichukyura@gmail.com

М.т.: 0507706003

Філенко Людмила Василівна: к. фіз. вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Ludmila Filenko: PhD (physical education and sport), Associate Professor; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0001-6221-6606>

E-mail: filenkolyv@ukr.net